

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuus ja palveluiden vaikuttavuus

Eduskunta - Tarkastusvaliokunta

19.11.2020

Työn toteutukseen nimetty tiimi sekä alustavaa työnjakoa

Nordic Healthcare Group (NHG)

Riikka-Leena Leskelä
TkT (tutkimusjohtaja)

Laura Käsmä
FM

Virve Jokiranta
VTM

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

Minna Mayer
VTT

Mikko Valtakari
FL

XAMK Juvenia

Mirja Määttä
VTT

1. Rakenteiden ja palvelutuottajien yhteistyön analysointi	- Valtakunnallisten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvien hankkeiden kartoittaminen - Kohdekuntien valitseminen - Sidosryhmien haastattelut (ministeriöt, kunnat, palveluntuottajat) - Asiakassegmentointimallin luominen	- Valtakunnallisten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvien hankkeiden kartoittaminen - Kohdekuntien valitseminen - Haastattelut (mm. Ohjaamot)	- Palveluiden kohteena olleiden nuorten haastattelut - Osallisuus kuntatoimijoiden haastatteluissa
2. Rahoituksen ja rahoitusrakenteen analyysi	- Kohdekuntien budjettianalyysi - Valtion budjettianalyysi - Asiakassegmentoinnin jalostaminen - Ministeriöiden ja kuntatoimijoiden haastattelut	Asiakassegmentoinnissa tukeminen	Asiakassegmentoinnissa tukeminen
3. Rahoituksella aikaansaatu tulosten ja vaikutusten analyysi	- Kohdekuunta-analyysi siitä, mitä nuorten syrjäytymisen indikaattoreita seurataan ja kuinka usein - Työpajojen järjestely ja koonti	- Nuorten syrjäytymistä ehkäisevien palvelujen vaikuttavuuden tilastolliset analyysit - Vaikutusarvioinnin näkökulmat - Analyysi- käytettyjen rahojen ja tulosten välinen yhteys	- Palveluiden kohteena olleiden nuorten haastattelut - Nuorten haastatteluaineiston analyysi
4. Yhteenveto-analyysi ja ratkaisu-ehdotukset	- Yhteenvedon ja ratkaisuehdotusten tuottaminen - Päävastuu loppuraportin kirjoittamisesta	- Yhteenvedon ja ratkaisuehdotusten tuottaminen - Valikoitujen loppuraportin osien kirjoittaminen	- Yhteenvedon ja ratkaisuehdotusten tuottaminen - Valikoitujen loppuraportin osien kirjoittaminen

Tutkimuksen keskeiset kysymykset ja tutkimuksen tavoite

Tutkimuksessa syrjäytymisen tematiikkaa lähestytään palveluiden kohdentamisen näkökulmasta

Tutkimuskysymykset	Tavoite
Syrjäytymistä ehkäisevien rakenteiden ja palvelutuottajien yhteistyön nykytila	Miten palvelujärjestelmä tällä hetkellä ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja sen riskiä
Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytetyt resurssit ja niiden kohdentuminen	Mihin suuntaan palvelujärjestelmää tulisi kehittää syrjäytymisriskin pienentämiseksi
Syrjäytymisen ehkäisyyn käytettyjen julkisten varojen vaikutukset	Mikä osuus nykyisistä julkisista varoista kohdistuu nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn Miten näillä varoilla saataisiin aikaan entistä parempaa vaikuttavuutta syrjäytymisen ehkäisyssä

- Ketkä kantavat pääsääntöisen vastuun nuorten syrjäytymisen ehkäisystä?
- Miten eri toimijat hahmottavat vastuunsa osana palvelujärjestelmää?
- Miten palveluiden painopistettä saadaan siirrettyä korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin?
- Miten paljon julkisia varoja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytetään ja miten nämä varat kohdentuvat?
- Onko olemassa alueellisia eroja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn panostuksissa ja jos, niin mitä tekijöitä tässä on taustalla ?
- Mitä käytetyllä rahalla saadaan aikaan?
- Miten rahallisten panostusten vaikuttavuutta seurataan ja miten vaikuttavuuden mittaamista voitaisiin kehittää?
- Mitkä palvelut koetaan erityisen kustannustehokkaiksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä?

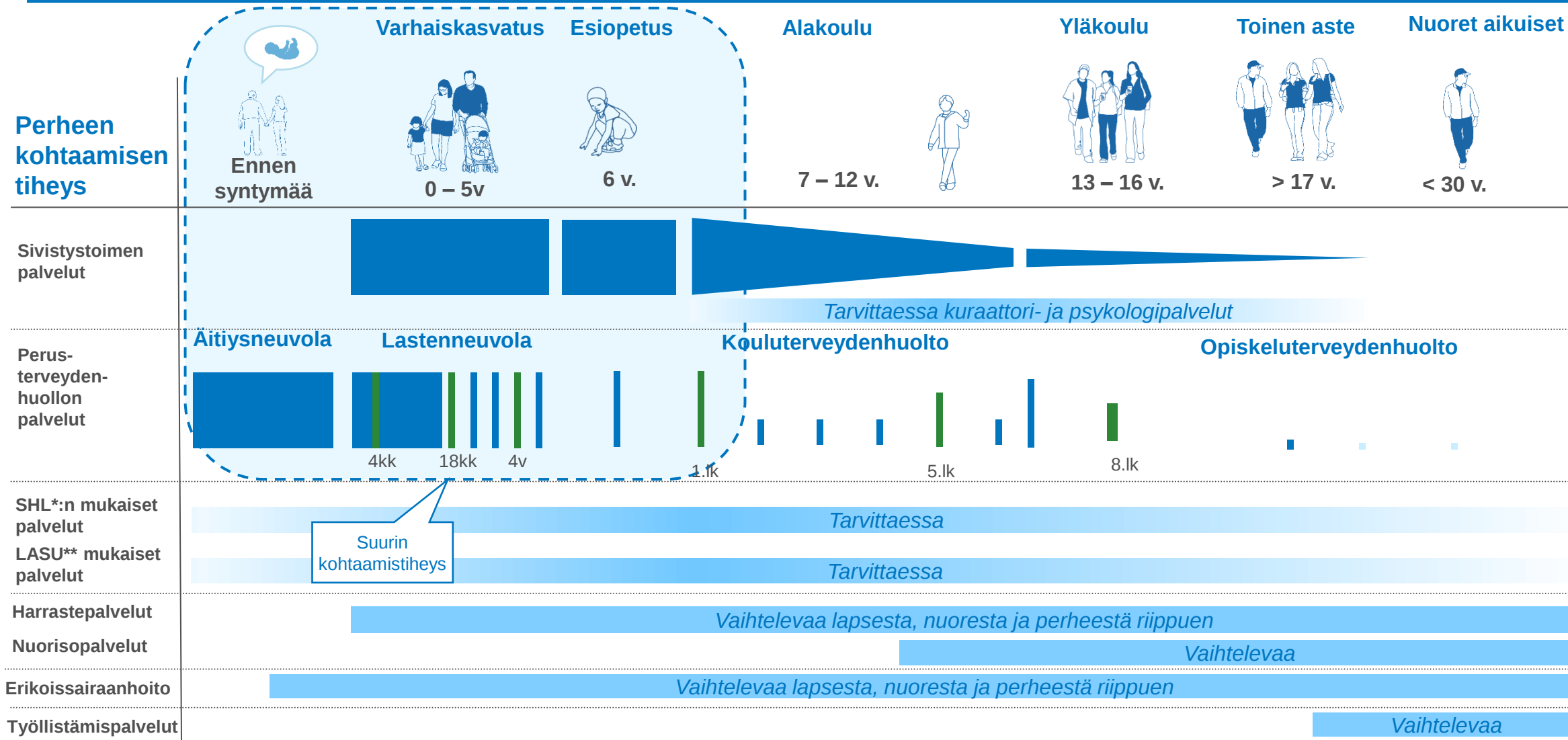
Hankkeessa edetään palveluiden ja niiden rahavirtojen kuvaamisesta nuorten syrjäytymisen ehkäisyn vaikutusten analyysiin

Kokonaisuutta johdetaan neljän toisiinsa kytkeytyvän työpaketin kautta

Palvelurakenteen näkökulmasta tuen tarpeen havaitseminen ja tarjoaminen on helpointa lapsen elämän alkuvaiheessa – itsenäistyttyä kannattelevia rakenteita on vähän

Perheitä kohdataan päivittäin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, terveyspalveluissa säännöllisin väliajoin

■ = Perheen tapaamistiheys

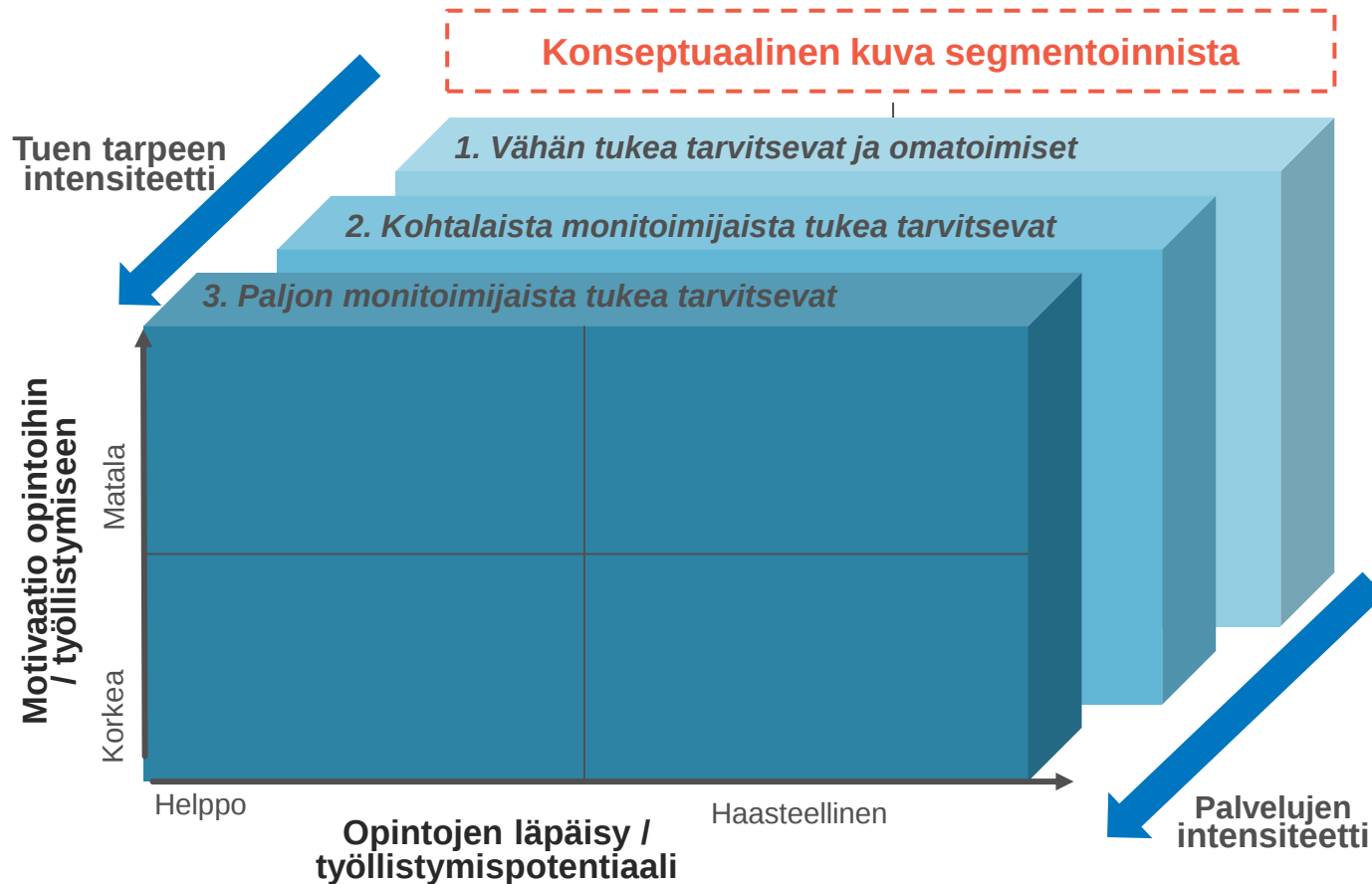
■ = Laaja terveystarkastus (sis. koko perheen tilanteen kartoitus)

* Sosiaalihuoltolaki

** Lastensuojelulaki

Selvityksessä kartoitetaan minkälaisiin segmentteihin palveluja tarvitsevat nuoret voidaan jakaa ja minkälaisia palveluja kullekin segmentille on tarjolla

Segmentointiharjoituksella tunnistetaan palvelujärjestelmän puutteet ja päällekkäisyydet saatavuuden ja rahoituksen näkökulmasta

Segmentoinnin taustalla se, että nuoret eroavat toisistaan palvelutarpeiltaan*, voimavaroiltaan sekä motivaatioltaan – palvelujärjestelmän tulisi kyetä ottaa tämä huomioon

Segmentointimallin rakentaminen

- Jaetaan nuoret (alle 30v.) 3 ryhmään tunnistetun palvelutarpeen* sekä tunnistetun syrjäytymisriskin ja motivaatio-orientaation perusteella
 1. Vähän tukea tarvitsevat ja omatoimiset
 2. Kohtalaista monitoimijaista tukea tarvitsevat
 3. Paljon monitoimijaista tukea tarvitsevat
- Segmentoinnin pohjana käytetyt aineistot
 - Aikaisempi kirjallisuus
 - Ministeriöiden avainhenkilöiden haastattelut (5-10 kpl)
 - Kohdekuntien avainhenkilöiden haastattelut (4-6 kpl)
 - Palvelutuottajien (mm. ohjaamot) haastattelut (5-10 kpl)
 - Nuorten kokemusasiantuntijoiden haastattelut (8-15 kpl)
- Jäsennetään kohdekuntien palvelut sen mukaan, miten kohdistuvat segmentteihin
 - Palvelut jäsennetään kunnan budjetin ja liikennevalomallin (ennaltaehkäisevät, tukevat ja korjaavat) mukaan
 - Yhdistämällä segmentointi ja budjettianalyysi saadaan tietoa siitä, mikä osuus kuntien menoista kohdistuu millekin segmentille
 - Voidaan tunnistaa mahdolliset palvelukatveet ja päällekkäisyydet erilaisissa tilanteissa oleville nuorille.
 - Arvioidaan onko vastuiden ja resurssien jako tarkoituksenmukaista ja onko seikkoja jotka estävät painopisteen siirtoa ennaltaehkäisyyn

* Palvelutarvetta arvioidaan järjestelmän näkökulmasta, ei yksilön

Sovelletaan lapsibudjetoinnin väestölähtöistä analyysimallia ulottamalla analyysit alle 30-vuotiaisiin – valittujen kuntien talous- ja tilinpäätöstiedot*

Kuntamaiseman kuntien vertailuanalyysillä talousymmärrystä syrjäytymistä ehkäisevien palveluiden kokonaisuudesta

1. Valitaan verrokkialueet tarkasteluun

- Valitaan Kuntamaiseman aineiston pohjalta verrokkialueet, jotka ovat panostaneet erityisen paljon tai vähän nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin palveluihin (huomioidaan tarkoituksenmukainen maantieteellinen jakautuminen)
- Valintakriteereinä toimivat myös Nuorisotakuun määrittämät mittarit, työllisyysaste sekä muut syrjäytymistä indikoivat mittarit

2. Talous- ja tilinpäätöstiedon analysointi

- Taloustietojen kokoaminen ja tietojen yhdenmukaistaminen on jo pääosin tehty Kuntamaiseman toimesta.
- Tunnistetaan palvelut, joilla erityinen vaikutus nuorten syrjäytyneisyyden ehkäisyssä (haastattelut)

Laaditaan Lapsibudjetoinnin laskentamallin mukainen kohdentaminen alle 30-vuotiaisiin

- Luodaan palveluvalikko ja laskentasäännöt
- Muunnetaan taloustiedot organisaatiolähtöisestä palvelulähtöiseen
- Poikkisektoriaalinen tarkastelutapa (si-so-te-työllisyys)

3. Kohdistamissääntöjen luominen ja laskenta

- Kunta-analyysin pohjalta analysoidaan **suorat, välilliset ja kollektiiviset** nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin palveluihin kohdistuvat kustannukset / rahavirrat
- Luokitellaan palvelut nuorten syrjäytymistä **ennaltaehkäiseviin ja universaaleihin, tukeviin ja korjaaviin palveluihin**, jotta saadaan esille kuntakohtaisia eroja taloudellisesta panostuksessa ennaltaehkäisyyn

Korjaavat palvelut

Tukevat palvelut

Ennaltaehkäisevät ja universaalit palvelut

4. Vertailut ja havainnot

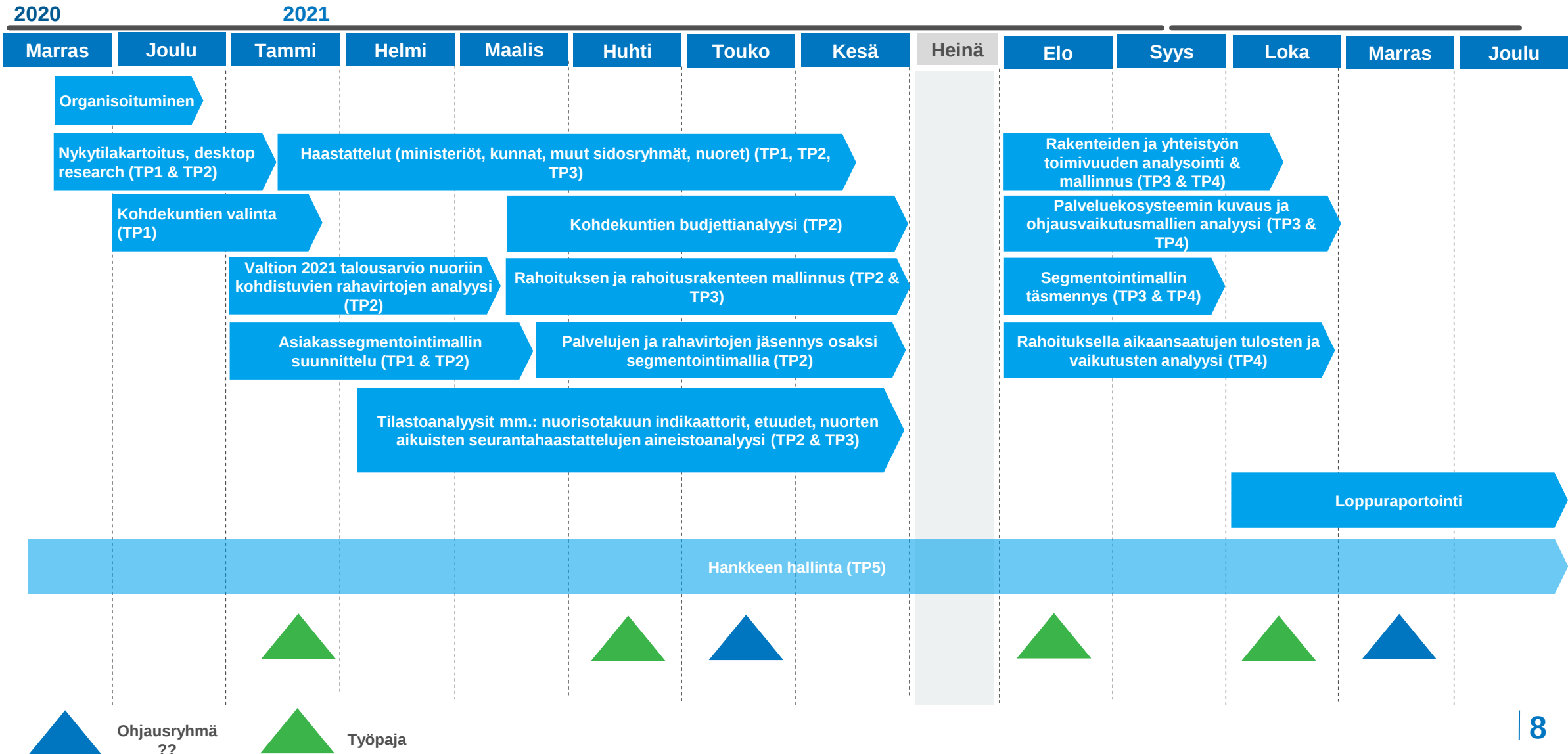
Panostusten vaikutukset:

- Kuinka paljon nuoriin on investoitu kokonaisuudessaan ja palveluittain
- Minkälainen on rakenne (mm. Hyte-työn osuus suhteessa korjaaviin palveluihin)
- Mitä rahoilla on saatu aikaan (jos investoitu paljon ennaltaehkäisyyn onko tulokset nähtävillä indikaattoreissa)
- Minkälaisia vaikutuksia erilaisilla budjeteilla on lapsiin/nuoriin (hyvinvoinnin ja syrjäytyneisyyden ilmiöt kohdekunnissa)

Lisäksi valtion 2021 talousarviosta yltäsoisesti kartoitetaan nuoriin kohdistuvat rahavirrat

Suurin osa selvitystyöstä toteutetaan vuoden 2021 aikana – työ alkaa loppuvuodesta 2020 syrjäytymisen ehkäisyyn palvelukentän kartoittamisella

Alustava ylätasoinen aikataulu

Loppuraportin sisältösuunnitelma (hankehakemus)

Tarkentuu tutkimuksen edetessä

Alkusanat

- 1 Johdanto**
 - 1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet
 - 1.2 Selvityksessä käytetyt aineistot ja menetelmät
- 2 Johdatus syrjäytymisen teemaan**
 - 2.1 Nuorten syrjäytyminen ilmiönä
 - 2.2 Nuorten syrjäytymistä ehkäisevien palvelujen nykytila ja haasteet
- 3 Ehkäisevien palvelujen rakenteet ja yhteistyön toimivuus**
 - 3.1 Syrjäytymisen ehkäisyn haasteet palvelujärjestelmän näkökulmasta
 - 3.2 Syrjäytymistä ehkäisevät palvelut
 - 3.2.1 Nuorten segmentointi palvelutarpeen ja palveluiden kohtaavuuden näkökulmasta
 - 3.2.2 Palvelutuotannon yhteistoiminnan haasteet
 - 3.3 Monialaisen työn johtaminen ja palvelujen ohjausmallit syrjäytymisen ehkäisyssä
- 4 Nuorten palveluihin kohdennetut rahavirrat**
 - 4.1 Valtion syrjäytymisen ehkäisyyn kohdentamat rahavirrat
 - 4.2 Kuntien syrjäytymisen ehkäisyyn käyttämät rahat
- 5 Nuorten syrjäytymistä ehkäisevien palvelujen vaikutukset**
 - 5.1 Syrjäytymisen ehkäisyn vaikuttavuuden seuranta
 - 5.2 Rahoituksen vaikutukset syrjäytymisen ehkäisemiseen
 - 5.3 Syrjäytymisen ehkäisyn palvelujen vaikuttavuuden mittaamisen kehittäminen
 - 5.4 Nuorten kokemukset palvelujen vaikutuksista
- 6 Yhteenveto**
 - 6.1 Rahoitusjärjestelmän kehittäminen syrjäytymisen ehkäisyä tukevaksi
 - 6.2 Syrjäytymistä ehkäisevien palvelurakenteiden eheyttäminen
- 7 Johtopäätökset ja suositukset**

Käsitteet

Liitteet

Lähteet

Riikka-Leena Leskelä, puh. 050 410 0737, riikka-leena.leskela@nhg.fi